

5 Potratovost

V roce 2011 bylo zaznamenáno⁷ 38 864 potratů, z toho bylo 13 637 samovolných potratů a 24 055 umělých přerušeni těhotenství. Celkový počet potratů se již třetím rokem snižoval. Úhrnná potratovost byla 0,52 potratu na ženu, když o rok dříve to bylo 0,51. Průměrný věk žen při potratu meziročně mírně klesl na 30,1 let.

Za rok 2011 bylo zaznamenáno 13 637 samovolných potratů, což bylo o 344 méně než v roce 2010. Samovolné potraty tak představovaly 35,1 % z celkového ročního počtu potratů. Během let 2001-2011 se zastoupení samovolných potratů zvýšilo o více než 10 procentních bodů.

Počet umělých přerušeni těhotenství (UPT nebo indukovaných potratů), která se dále dělí na miniinterrupce (ukončení těhotenství do 8 týdnů těhotenství) a jiná legální UPT, meziročně vzrostl o 57 případů na 24 055. Zastoupení UPT na celkovém počtu potratů se od roku 2001 snížilo z 72,2 % na 61,9 % v roce 2011. Toto snížení bylo takřka výhradně způsobeno poklesem počtu miniinterrupcí, jichž v roce 2001 bylo 26 253 a o deset let později už jen 17 701. Vývoj počtu jiných legálních UPT již tak jednoznačný není. Celkově lze v letech 2001-2006 hovořit o poklesu, jenž byl v následujících pěti letech vystřídán vývojem rozkolísaným. V roce 2011 bylo provedeno 6 354 jiných legálních UPT, což bylo o 153 více než v roce předchozím. Podíl UPT provedených ze zdravotních důvodů z celkového počtu UPT dlouhodobě nepřesahuje pětinu z indukovaných potratů (18,3 % v roce 2011).

Tab. 5.1 Potraty, 2001-2011

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Potraty celkem	45 057	39 959	40 917	41 446	40 528	39 273	38 864
v tom: samovolné potraty	11 116	13 326	14 102	14 273	14 629	13 981	13 637
umělá přerušeni těhotenství	32 528	25 352	25 414	25 760	24 636	23 998	24 055
v tom: miniinterrupce	26 253	19 537	19 201	19 343	18 211	17 797	17 701
jiné legální UPT	6 275	5 815	6 213	6 417	6 425	6 201	6 354
ostatní	2	3	0	0	0	7	0
ukončení mimoděložních těhotenství	1 411	1 278	1 401	1 413	1 263	1 287	1 172
Podíl samovolných potratů (%)	24,7	33,3	34,5	34,4	36,1	35,6	35,1
Podíl umělých přerušeni těhotenství (%)	72,2	63,4	62,1	62,2	60,8	61,1	61,9
z nich ze zdravotních důvodů (%)	18,5	18,9	18,8	17,7	18,5	18,4	18,3

Během let 2001-2011 zastoupení potratů, jimž v anamnéze ženy nepředcházely ani samovolný potrat ani interrupce, postupně narůstalo. V roce 2011 z celkového počtu 38 864 potratů nebyl u 22 462 případů, tj. u 57,8 % zaznamenán žádný předchozí potrat, což představovalo nárůst o téměř šest procentních bodů oproti roku 2001. Z celkového počtu 24 055 UPT provedených v roce 2011, bylo 15 170 (63,0 %) u žen, které byly na podobném zákroku poprvé. Podíl těchto žen se od roku 2001 zvýšil téměř o osm procentních bodů (z 55,4 %). Mezi ženami, které prodělaly samovolný potrat, se zastoupení těch, u nichž došlo k samovolnému potratu opakovaně, pohybovalo v letech 2001-2011 mezi 22,2-24,6 %. V roce 2011 bylo zaznamenáno 13 637 samovolných potratů, z nichž 10 372, tj. 76,1 % bylo u žen, které dosud samovolný potrat neprodělaly.

Tab. 5.2 Potraty podle počtu předchozích potratů

Počet předchozích potratů	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
0	23 390	21 984	23 163	23 787	23 288	22 434	22 462
1	11 720	10 164	10 113	10 379	10 127	9 789	9 782
2	5 800	4 511	4 555	4 385	4 181	4 296	4 050
3+	4 147	3 300	3 086	2 895	2 932	2 754	2 570

Ve všech vzdělanostních skupinách žen došlo v roce 2011 k mírnému meziročnímu nárůstu podílu UPT ze všech potratů. Podíl interrupcí u žen se základním vzděláním se mezi lety 2001 a 2011 pohyboval mezi 76,8 až 80,8 %. Zastoupení UPT na celkovém počtu potratů u žen se středním odborným vzděláním se od

⁷ Údaje o potratech poskytuje Českému statistickému úřadu Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR).

začátku sledovaného období snížilo z 72,0 % na 62,2 % v roce 2009, avšak v následujících dvou letech se podíl UPT u této vzdělanostní kategorie zvýšil na 63,9 % v roce 2011. Zastoupení interrupcí u žen s úplným středním odborným vzděláním se výrazně snížilo, z 75,4 % v roce 2001 na 63,9 % v roce 2011. Největší pokles byl ale zaznamenán u žen s vysokoškolským vzděláním (téměř o 17 procentních bodů na 48,1 %). Od roku 2007 představují UPT u vysokoškolaček méně než polovinu celkového počtu potratů žen této vzdělanostní skupiny.

Tab. 5.3 Podíl UPT na celkovém počtu potratů podle vzdělání* ženy (v %), 2001-2011

Vzdělání ženy	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkem	72,2	63,4	62,1	62,2	60,8	61,1	61,9
Základní vč. neukončeného	79,2	76,8	77,8	78,4	77,6	77,8	78,4
Střední odborné	72,0	66,5	65,7	65,4	64,1	66,2	67,9
Úplné střední odborné	75,4	64,6	62,4	63,3	62,2	62,9	63,9
Vysokoškolské	64,9	52,6	49,9	47,2	48,2	48,0	48,1
Nezjištěno	19,1	19,4	23,4	31,8	31,3	29,6	30,5

* ÚZIS ČR používá vlastní číselník vzdělání

Tab. 5.4 Potraty podle druhu a rodinného stavu* ženy, 2001-2011

Rodinný stav ženy	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	Potraty celkem						
Svobodná	14 563	15 071	16 022	16 849	16 822	16 706	17 269
Vdaná	24 924	19 371	19 428	19 081	18 297	17 274	16 347
Rozvedená	5 030	4 744	4 711	4 654	4 539	4 410	4 264
Vdova	304	284	250	252	209	191	190
Družka	87	100	98	91	77	101	128
Nezjištěno	149	389	408	519	584	591	666
Celkem	45 057	39 959	40 917	41 446	40 528	39 273	38 864
	Umělá přerušení těhotenství						
Svobodná	11 016	10 552	11 016	11 562	11 271	11 283	11 693
Vdaná	17 130	11 042	10 716	10 556	9 873	9 296	8 993
Rozvedená	4 005	3 327	3 280	3 184	3 067	2 991	2 915
Vdova	245	195	180	177	138	132	125
Družka	77	82	73	67	58	78	90
Nezjištěno	55	154	149	214	229	218	239
Celkem	32 528	25 352	25 414	25 760	24 636	23 998	24 055
	Samovolné potraty, ukončení mimoděložních těhotenství a ostatní potraty						
Svobodná	3 547	4 519	5 006	5 287	5 551	5 423	5 576
Vdaná	7 794	8 329	8 712	8 525	8 424	7 978	7 354
Rozvedená	1 025	1 417	1 431	1 470	1 472	1 419	1 349
Vdova	59	89	70	75	71	59	65
Družka	10	18	25	24	19	23	38
Nezjištěno	94	235	259	305	355	373	427
Celkem	12 529	14 607	15 503	15 686	15 892	15 275	14 809

* ÚZIS ČR používá číselník rodinného stavu, který zahrnuje i kategorii družka a nezjištěno.

Oproti roku 2010, v němž meziročně klesl počet potratů bez ohledu na rodinný stav⁸, byl v roce 2011 zaznamenán další pokles u žen vdaných a rozvedených. U žen ovdovělých se počet potratů prakticky nezměnil. U žen svobodných se celkový počet potratů meziročně zvýšil o 563 případů, tj. na 17 269, v kategorii vdaných žen, mezi nimiž doposud bylo potratů nejvíce, došlo v roce 2011 ke snížení počtu potratů o 927 případů na 16 347, což představovalo pokles o 5 %. Poprvé za celé sledované období tak bylo nejvíce potratů zaznamenáno mezi ženami dosud neprovdanými.

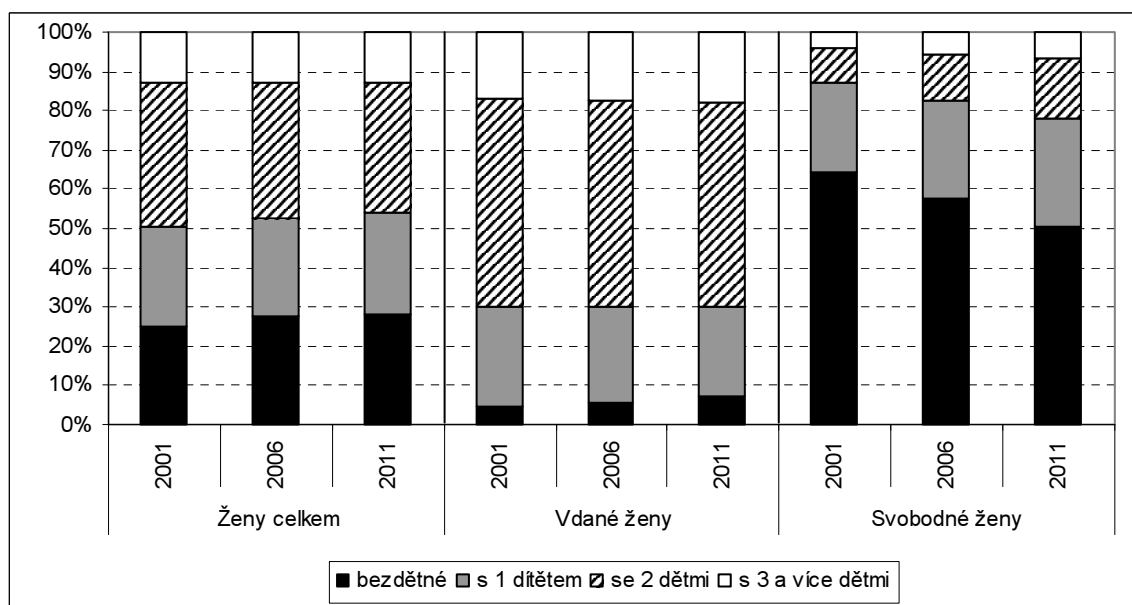
V kategorii umělých přerušení těhotenství převládly svobodné ženy nad vdanými počínaje rokem 2007 a zastoupení svobodných se dále zvyšovalo. V roce 2011 z celkového počtu 24,1 tisíc UPT už připadla téměř polovina (11,7 tisíc, tj. 48,6 %) na ženy svobodné, zatímco se podíl vdaných žen na celkovém počtu

⁸ ÚZIS ČR používá číselník rodinného stavu, který zahrnuje i kategorii družka a nezjištěno.

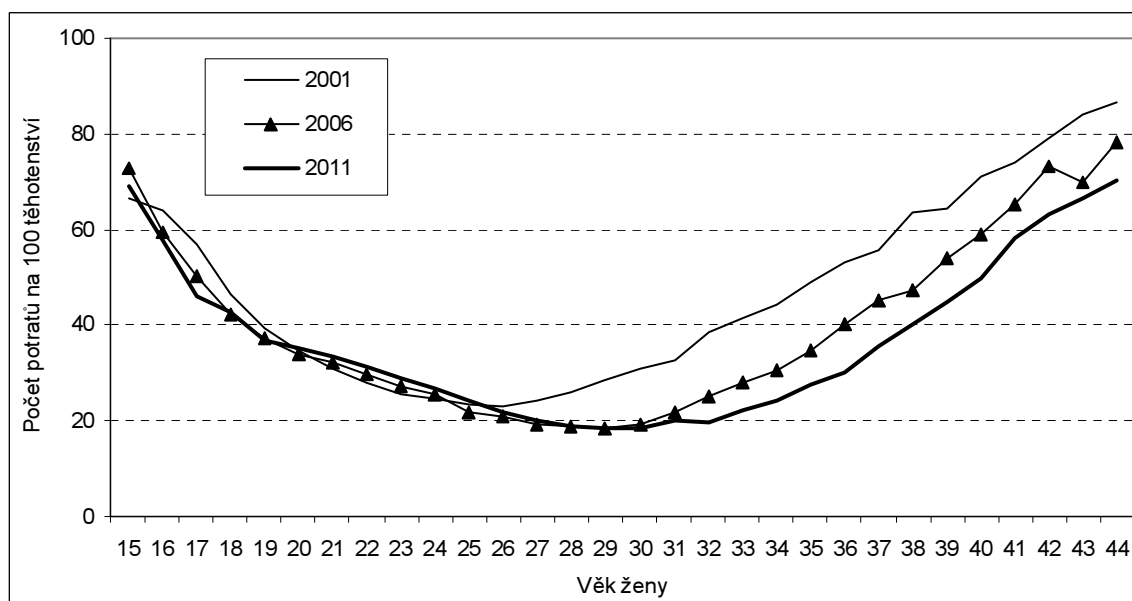
UPT snižoval až 37,4 %, tj. 9,0 tisíce v roce 2011. Počty indukovaných potratů u rozvedených žen dlouhodobě klesaly až na 2 915 případů v roce 2011, avšak jejich podíl se stále pohyboval okolo 12-13%.

Diferenciace struktury potratů v závislosti na rodinném stavu ženy je zřejmá také z hlediska počtu dětí, který již žena před provedením UPT porodila. U svobodných žen bylo i v roce 2011 nejvíce interrupcí provedeno u žen bezdětných (5,9 tisíce). Jejich převaha se z roku na rok snižovala a v roce 2011 již tento podíl činil 50,4 %, zatímco v roce 2001 to bylo 64,4 %. Ženy se dvěma dětmi představovaly většinu mezi vdánými (4,7 tisíce UPT v roce 2011, tj. 52,0 %) a jejich podíl je v čase stabilní. Zastoupení žen s jedním živě narozeným dítětem se dlouhodobě pohybuje na úrovni jedné čtvrtiny jak u svobodných (3,2 tisíce), tak i u vdáných (2,7 tisíce).

Obr. 5.1 Umělá přerušena těhotenství podle rodinného stavu ženy a počtu živě narozených dětí (v %), 2001-2011

Obr. 5.2 Podíl těhotenství končících potratem podle věku ženy, 2001-2011

Podíl potratů z celkového počtu těhotenství se postupně snižoval: v roce 2001 činil 33,1 %, v roce 2006 to bylo 27,4 % a v roce 2011 už byl podíl 26,3 %, přičemž minima bylo dosaženo v roce 2010, kdy potratem skončila čtvrtina těhotenství. V závislosti na věku ženy se mění podíl těhotenství, která končí potratem. Do

25. roku věku se zastoupení potratů na celkovém počtu těhotenství v celém sledovaném období téměř nezměnilo. Zhruba 70 % těhotenství 15letých žen skončilo potratem, se zvyšujícím se věkem ženy však tento podíl poměrně rychle klesá. Zatímco v roce 2001 bylo minimum (23 %) zaznamenáno u žen ve věku 26 let, o pět let později byl nejnižší podíl potratů na 100 těhotenství u žen 29letých, u nichž méně než pětina těhotenství skončila potratem. Během následujících pěti let se podíl těhotenství končících potratem u žen mladších 30 let příliš nezměnil, u žen starších 30 let došlo k významnému snížení. V roce 2011 bylo minima dosaženo u žen ve věku 30 let, u nichž na 100 těhotenství připadlo 18 potratů. Rozdíl v podílu těhotenství končících potratem v závislosti na věku ženy je tak v čase především dán snižujícím se zastoupením potratů mezi ženami, které jsou těhotné ve druhé polovině reprodukčního období.

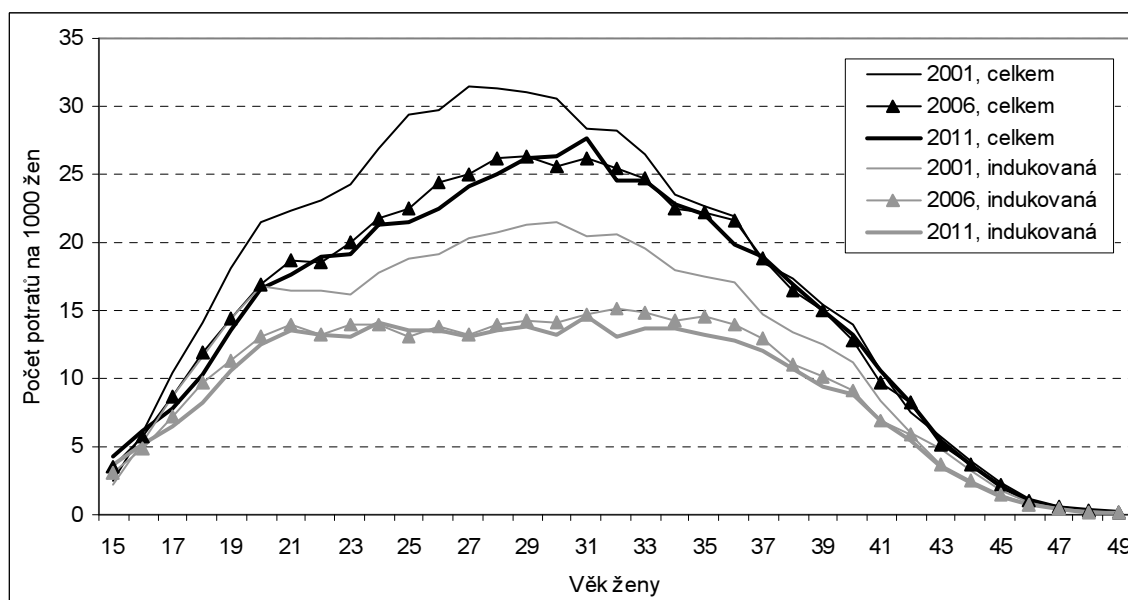
Intenzita potratovosti v roce 2011 se meziročně prakticky nezměnila. Pokud by byly zachovány věkově specifické míry potratovosti, pak by na 100 žen během reprodukčního období připadlo průměrně 52 potratů, z toho by bylo 32 umělých přerušeni těhotenství a 18 samovolných potratů. Ve srovnání s rokem 2001 tak došlo ke snížení počtu potratů, které by na 100 žen v průměru připadly (z 60 na 52), a sice při současném zvýšení počtu samovolných potratů (z 14 na 18) a snížení počtu indukovaných potratů (z 44 na 32).

Tab. 5.5 Potratovost, 2001-2011

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Úhrnná potratovost	0,60	0,53	0,54	0,54	0,53	0,51	0,52
Úhrnná samovolná potratovost	0,14	0,17	0,18	0,18	0,19	0,18	0,18
Úhrnná indukovaná potratovost	0,44	0,34	0,34	0,34	0,33	0,32	0,32
Průměrný věk žen při potratu	29,6	30,0	29,9	29,9	30,1	30,2	30,1
Průměrný věk žen při samovolném potratu	29,1	30,4	30,4	30,6	30,7	31,0	30,9
Průměrný věk žen při UPT	29,7	29,7	29,6	29,5	29,7	29,7	29,7

Průměrný věk ženy při potratu byl již třetím rokem nad hranicí 30 let (30,1 roku v roce 2011). S tím, jak se zvyšuje průměrný věk při porodu, se obvykle zvyšuje i průměrný věk při samovolném potratu, ale v roce 2011 došlo meziročně ke snížení o jednu desetinu roku na 30,9 roku. Průměrný věk žen při UPT se v celém sledovaném období 2001-2011 nijak neměnil, jen mírně kolísal kolem hodnoty 29,7 roku.

Obr. 5.3 Míry potratovosti podle věku ženy a druhu potratu I, 2001-2011

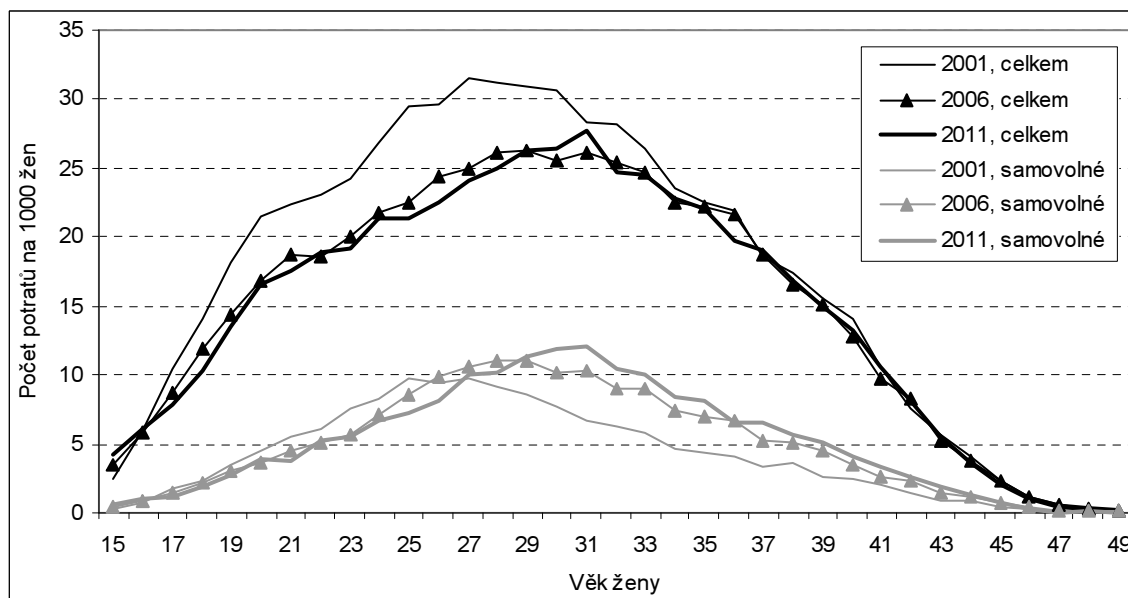

Na začátku 21. století dále pokračoval proces snižování potratovosti, jenž započal v 90. letech 20. století, kdy věkově specifické míry indukované potratovosti měly tvar jednovrcholové křivky zešíklé vpravo s maximem přesahujícím 80 potratů na 1 000 ve věku 24 let, avšak v novém století tento pokles již nebyl tak výrazný. V roce 2011 v širokém věkovém intervalu 21 až 35 let byla úroveň indukované potratovosti v podstatě totožná a pohybovala se v intervalu 13-15 UPT na 1 000 z každé věkové skupiny, ale hranici 14 UPT překročila pouze u žen 24letých a dále u žen 31letých, u nichž bylo zaznamenáno v roce 2011 maximum: na 1 000 žen v tomto věku by připadlo 14,5 indukovaných potratů. U žen mladších 20 let se

meziročně míry indukované potratovosti mírně zvýšily, u žen starších 35 let naopak došlo k mírnému poklesu.

Profil věkově specifických měr potratovosti je obdobný jak v celkovém pohledu tak i v pohledu zaměřeném pouze na samovolné potraty. S odkládáním rození dětí do vyššího věku souvisí i posun maxima spontánní potratovosti do vyššího věku s tím, že věk, v němž je spontánní potratovost nejvyšší, byl vždy zhruba o 1-2 roky vyšší než věk maximální plodnosti. Nejvyšších hodnot nabývají míry samovolné i celkové potratovosti u žen ve věku okolo 30 let. V roce 2011 připadlo na 1 000 žen nejvíce potratů ve věku 31 let, a to 28.

Obr. 5.4 Míry potratovosti podle věku ženy a druhu potratu II, 2001-2011

Tab. 5.6 Míry potratovosti podle druhu potratu a věku ženy (na 1 000 žen), 2001-2011

Věk ženy	Potratovost celkem							Indukovaná potratovost						
	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
20	21,5	16,9	18,9	18,8	16,1	16,0	16,6	16,8	13,1	14,5	14,2	11,8	12,2	12,5
21	22,4	18,7	18,2	19,7	17,6	17,4	17,6	16,5	13,9	13,5	14,7	12,8	12,7	13,6
22	23,0	18,6	20,0	19,6	17,8	18,1	18,9	16,4	13,3	14,1	14,0	12,4	12,5	13,3
23	24,2	20,0	20,7	19,2	20,0	18,5	19,2	16,1	14,0	13,6	13,3	13,9	13,0	13,1
24	26,9	21,8	21,4	21,5	21,0	19,8	21,4	17,7	14,0	13,6	14,3	13,8	13,0	14,1
25	29,5	22,5	23,3	23,5	22,1	21,0	21,4	18,8	13,1	13,9	14,0	13,6	13,1	13,5
26	29,7	24,4	23,4	24,4	24,0	22,7	22,5	19,1	13,8	13,1	14,2	13,3	13,1	13,6
27	31,5	25,0	26,2	24,7	25,0	23,7	24,1	20,3	13,3	14,3	13,5	12,9	13,1	13,1
28	31,3	26,1	26,7	26,4	25,2	24,8	25,0	20,7	13,9	13,4	14,2	12,8	13,3	13,5
29	31,0	26,3	27,3	26,4	27,8	26,2	26,2	21,3	14,2	13,7	13,0	13,7	13,1	13,9
30	30,6	25,5	27,9	26,5	26,3	25,3	26,4	21,5	14,1	14,7	13,3	13,0	12,9	13,3
31	28,3	26,1	26,4	26,8	25,8	26,0	27,7	20,4	14,7	14,4	14,5	13,9	13,5	14,5
32	28,2	25,4	25,3	26,1	25,0	24,9	24,6	20,6	15,2	14,6	14,4	13,4	13,6	13,2
33	26,5	24,7	25,4	25,0	25,1	23,5	24,6	19,6	14,9	14,8	14,4	13,9	12,7	13,6
34	23,5	22,5	23,4	24,8	23,8	23,1	22,9	17,9	14,2	14,0	14,9	14,0	13,1	13,6
35	22,6	22,2	21,6	22,4	21,9	22,1	22,0	17,5	14,6	13,8	13,8	13,2	13,4	13,3
36	21,9	21,6	21,5	20,3	20,7	21,3	19,8	17,1	14,0	14,2	13,3	13,2	12,7	12,8
37	18,6	18,8	18,5	18,7	19,2	19,1	19,0	14,7	13,0	11,9	12,1	12,5	12,5	12,1
38	17,4	16,5	16,6	17,9	17,1	17,3	16,9	13,3	11,0	11,3	12,2	10,7	11,0	10,7
39	15,5	15,1	15,0	15,9	15,1	15,5	14,9	12,5	10,1	9,9	10,5	9,9	10,0	9,4
40	14,0	12,8	12,5	12,7	13,8	12,7	13,2	11,2	9,1	8,5	8,4	8,9	8,5	8,8

Z celkového počtu 38,9 tisíce potratů v roce 2011 připadlo 2 571 potratů na ženy s cizí státní příslušností. Oproti roku 2010, kdy se 6,8 % potratů týkalo cizinek, se v roce 2011 podíl cizinek mírně snížil na 6,6 %.

Umělé přerušeni těhotenství podstoupilo v loňském roce 1 885 žen s cizí státní příslušností, cizinky s trvalým či dlouhodobým pobytem na území ČR se tak na počtu UPT podílely 7,8 %. Kromě toho bylo u cizinek registrováno 624 samovolných potratů a 65 ukončení mimoděložního těhotenství. Zastoupení UPT na celkovém počtu potratů cizinek se od roku 2001 snížilo z 84,2 % na 73,3 % v roce 2011. V celém sledovaném období tak byla umělá přerušeni těhotenství mezi potraty cizinek v porovnání s potraty žen s českým státním občanstvím relativně častější. Podíl UPT provedených ze zdravotních důvodů se mezi cizinkami zvýšil z 6,5 % v roce 2001 na 10,3 % v roce 2011, ale mezi ženami s českým státním občanstvím byly v roce 2011 provedeny interrupce ze zdravotních důvodů relativně téměř dvakrát častěji. Na rozdíl od žen s českým státním občanstvím převládají mezi cizinkami ženy vdané i ve skupině indukovaných potratů. Z hlediska počtu živě narozených dětí byly v roce 2011 nejčetnější potraty u cizinek, které již porodily jedno dítě, v kategorii UPT u cizinek s dvěma dětmi.

Tab. 5.7 Potraty žen s cizím státním občanstvím, 2001-2011

	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Potraty celkem	2 576	2 285	2 658	3 252	3 020	2 659	2 571
v tom: samovolné potraty	347	489	569	654	698	591	621
umělá přerušeni těhotenství	2 170	1 744	2 035	2 526	2 268	1 990	1 885
v tom: miniinterrupce	1 770	1 378	1 578	1 958	1 732	1 504	1 460
jiné legální UPT	400	366	457	568	536	486	425
ostatní	0	0	0	0	0	0	0
ukončení mimoděložních těhotenství	59	52	54	72	54	78	65
Podíl samovolných potratů (%)	13,5	21,4	21,4	20,1	23,1	22,2	24,2
Podíl umělých přerušeni těhotenství (%)	84,2	76,3	76,6	77,7	75,1	74,8	73,3
z nich ze zdravotních důvodů (%)	6,5	8,9	8,6	8,3	8,2	8,7	10,3

Obr. 5.5 Umělá přerušeni těhotenství podle rodinného stavu žen s cizím státním občanstvím a počtu živě narozených dětí (v %), 2001-2011

